

ЗАХИСТ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ

Гаєвая О. В., Шеянова Е. Д.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Штучний інтелект (ШІ) стрімко входить у всі сфери життя. Системи ШІ здатні створювати об'єкти, які зазвичай вважалися результатом людської творчості. Відповідно до статті 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права», автором твору визнається фізична особа, яка його створила. Тобто, якщо твір був згенерований автономною системою без безпосередньої участі людини, виникає юридична прогалина: ні сам ШІ, ні його алгоритм не можуть бути носієм авторських прав. Згідно зі статтею 14 того ж Закону, авторське право може належати особам, які контролюють або використовують відповідне програмне забезпечення. Варто зазначити, що українське законодавство дозволяє передавати право на використання твору за допомогою ліцензійних угод. Отже, навіть якщо результат створено автоматично, юридичні механізми для розпорядження такими творами все ж існують. Проте вони не вирішують головного питання – кому першочергово належить авторське право. Завдяки можливостям алгоритмів ШІ можна генерувати інноваційні технічні рішення, які за своєю складністю та новизною відповідають критеріям патентоздатності. Чинне законодавство України, зокрема Закон «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», допускає можливість патентування результатів, створених із використанням технологій ШІ. При цьому подача заявки на патент здійснюється за загальними правилами, як і для будь-якого іншого винаходу. Однак саме визначення, хто є винахідником, у випадках, коли ШІ працює автономно, залишається неврегульованим. На сьогодні закон не визнає штучний інтелект суб'єктом права, тому він не може бути вказаний як автор чи винахідник. У таких ситуаціях право на патент, як правило, отримує розробник програмного забезпечення або компанія, яка володіє ШІ. Законодавство України поки що не враховує специфіки функціонування ШІ як автономної системи. Через це виникає правова невизначеність щодо результатів діяльності таких систем – особливо коли йдеться про право інтелектуальної власності на складні технічні рішення або художні твори. Очевидно, що у сфері охорони прав на результати, створені за участі ШІ, Україні необхідна законодавча реформа.

Європейський Союз, а також США розглядають можливість внесення змін до законодавства, щоб врахувати особливості авторства у випадках, коли створення результату стало можливим завдяки штучному інтелекту. У деяких країнах обговорюється навіть ідея визнання ШІ як суб'єкта права, що відкриває нову сторінку в правовій теорії.

Україна має шанс скористатися цим досвідом і адаптувати кращі міжнародні практики до власного правового поля. Це дозволить не лише узгодити національні норми з глобальними тенденціями, а й забезпечити більш надійний захист прав на результати діяльності в умовах цифрової епохи.